

Lakivaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksen johdosta turvaamistointa koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 23 päivältä lokakuuta 1990 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 179.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Juhani Hirvonen oikeusministeriöstä, oikeusneuvos Helge Jalanko ja oikeusneuvos Olli Huopaniemi korkeimmasta oikeudesta, presidentti Touko Kosonen Turun hovioikeudesta, pormestari Kauko Huttunen Helsingin raastuvanoikeudesta, kihlakunnan tuomari Harri Äimä Loviisan tuomikunnasta, va. kunnallispormestari Jouko Räsänen Helsingin maistraatista, osastopäällikkö Osmo Sinkkilä Uudenmaan lääninhallituksesta, I kaupunginvouti Heikki Mälkki Tampereen kaupunginvoudinvirastosta edustaen samalla Suomen Kaupunginvoutien yhdistystä, puheenjohtaja, nimismies Mikko Paatero Suomen Nimismiesyhdistyksestä, avustava ulosottomies Mauno Laaninen Suomen Ulosottoapulaisten yhdistyksestä, sihteeri, yleinen oikeusavustaja Juhani Polkumaa Yleiset Oikeusavustajat ry:stä, puheenjohtaja, asianajaja Jukka Peltonen Suomen Asianajajaliitosta, puheenjohtaja, oikeusneuvosmies Heikki Nousiainen Suomen Kaupunkituomarien Yhdistyksestä, oikeusneuvosmies Markku Leskinen Suomen Lakimiesliitosta, kihlakunnantuomari Matti Karhunen Suomen kihlakunnan- ja käräjätuomarit ry:stä sekä Helsingin yliopiston professori Juhana Lappalainen.

Hallituksen esitys

Esitys liittyy riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyuudistukseen (HE n:o 15), jonka yhteydessä on tarkoitus siirtää tuomitsemistointiaan rinnastettavat ulosotonhaltijan tehtävät yleisille alioikeuksille. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa lainhaku, hallinnan ja rik-

koutuneen olosuhteen palauttaminen, häätö sekä turvaamistoimet.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että turvaamistoimesta päättämistä koskevat säännökset uudistettaisiin ja sijoitettaisiin oikeudenkäymiskaaren 7 lukuun. Samalla ulosottolain 7 lukua ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen jää turvaamistoimen täytäntöönpanoa koskevat säännökset.

Uudistus on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen kanssa erikseen säädettävällä lailla.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta pitää alioikeusuudistusta tärkeänä ja tarpeellisena lainsäädäntöhankkeena. Nyt eduskunnan käsiteltävänä olevia esityksiä koskevien yleisten kannanottojen osalta lakivaliokunta viittaa hallituksen esityksestä n:o 15 antamaansa mietintöön n:o 16.

Tätä turvaamistoimen uudelleen järjestelyä koskevaa esitystä on yleisesti pidetty onnistuneena ja käytännön tarpeita vastaavana. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

1. Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

7 luvun 3 §. Pykälä sisältää lainsäädännössämme uuden yleisluontoisen turvaamissäännöksen, jota voidaan soveltaa muunlaisen oikeuden tai etuuden kuin saamisen tai paremman oikeuden turvaamiseen. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan tuomioistuini voisi oikeuttaa hakijan tekemään tai teettämään vastapuolen kustannuksella jotakin.

Teettämiskulut ovat yleensä sellaisia täytäntöönpanokuluja, joista hakija ensisijaisesti vastaa ja joiden jäämisestä vastapuolen korvattaviksi päätetään vasta pääasian käsittelyn yhteydessä (ehdotettu OK 7:10). Jos turvaamistoimivaiheessa määrätään teettämisestä vastapuolen kustannuksella, voi seurauksena käytännössä olla, että ulosottomies myös perii kustannukset vastapuolelta jo ennen pääasian ratkaisemista. Kun tämä ei ole tarkoituksena, valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin 3 kohdasta poistetaan sanat "vastapuolen kustannuksella".

7 luvun 10 §. Pykälä koskee kulujen korvaamista turvaamistoimiasioissa.

Säännös siirretään nykyisen ulosottolain 8 luvun 5 §:n 2 momentista, joka perustelujen mukaan kumotaan. Lakiehdotuksesta on kuitenkin epähuomiossa jäänyt pois ehdotus 8 luvun 5 §:n 2 momentin kumoamisesta. Valiokunta ehdottaa johtolauseen täydentämistä tältä osin.

7 luvun 12 §. Pykälässä säädetään muun muassa, missä tuomioistuimessa tietyt vahingonkorvauskanteet on pantava vireille.

Pykälän 1 momentissa on käytetty sanoja "yleisessä alioikeudessa" ja "alioikeudessa". Valiokunta ehdottaa, että johdonmukaisesti muualla lakiehdotuksessa käytetyn terminologian mukaisesti näiden sanojen sijasta käytetään sanaa "käräjäoikeudessa".

2. Laki ulosottolain muuttamisesta

3 luvun 8 §. Perustelujen mukaan pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 14 §:n 3 momenttiin.

Perustelujen viittaus oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 14 §:n 3 momenttiin on virheellinen, oikea on sanotun pykälän 1 momentti.

7 luvun 3 §. Pykälässä on säännökset kiinteän omaisuuden takavarikon täytäntöönpanosta ja kiinnityksen myöntämisestä takavarikon jälkeen.

Valiokuntakäsittelyssä on havaittu, että pykälän 2 momenttiin sisältyy esineoikeudellisesti varsin hankala ongelmakenttä. Valiokunta katsoo, ettei tämän alioikeusuudistukseen liittyvän esityksen yhteydessä ole mahdollista selvittää materiaalis-esineoikeudellisia ongelmia. Asia

on selvitettävä erikseen esimerkiksi maakaaren uudistamistyöhön liittyvänä.

Tässä yhteydessä 2 momentin sanontaa on kuitenkin syytä täsmentää niin, että vakiintuneen käytännön mukaisesti lakitekstissä käytetään sanontaa "kiinnitys vahvistetaan" ehdotuksessa käytetyn sanonnan "kiinnitys annetaan" sijasta. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi 2 momentin selkeyttämistä.

7 luvun 8 §. Pykälän 1 momentissa on menettelysäännös siitä, miten ulosottomiehen on toimittava kiellettyä vastapuolta kätkevästä, hävittämästä tai luovuttamasta hukkaamiskiellon alaista omaisuutta tai menettelemästä muullakaan hakijan oikeutta vaarantavalla tavalla.

Säännös on osoittautunut jossain määrin epäselväksi. Valiokunta ehdottaa, että 1 momenttiin lisätään sanat "tai pannessaan täytäntöön kiinteän omaisuuden takavarikon". Tällöin on selvää, että säännöstä sovelletaan sekä irtainta että kiinteää omaisuutta koskeviin kieltöihin.

7 luvun 9 §. Pykälän 1 momentissa on säännös tuomioistuimen määräämän toimitsijan velvollisuuksista.

Perustelujen mukaan toimitsijan on tehtävä ilmoitus erälle rekisteriviranomaisille. Kun tämä ilmoitusvelvollisuutta koskeva, sinänsä tarpeellinen säännös on jäänyt pois lakitekstistä, valiokunta ehdottaa, että se lisätään 1 momentin loppuun omana virkkeenään.

7 luvun 13 §. Pykälässä on säännökset niistä tilanteista, jolloin ulosottomiehen on peruutettava turvaamistoimen täytäntöönpano. Pykälän 2 momentin mukaan täytäntöönpano on vastapuolen vaatimuksesta peruutettava mm. silloin, kun kanne on hylätty.

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 9 §:ssä on vastaavanlainen säännös tuomioistuimessa tehtävästä turvaamistoimen peruuttamispäätöksestä. Tässä oikeudenkäymiskaaren säännöksessä on peruuttamisperusteina rinnastettu kanteen hylkääminen ja kanteen tutkimatta jättäminen.

Ulosottokäytännössä on esiintynyt epäselvyyttä peruutuksesta silloin, kun kanne on jätetty tutkimatta. Valiokunta ehdottaa, että ulosottolain 7 luvun 13 §:n 1 momenttiin lisätään sanat "tai jätetty tutkimatta". Tällöin käytännön epäselvyys poistuu ja oikeudenkäymiskaari ja ulosottolaki vastaavat näiltä osin toisiaan.

Johtolause. Edellä on todettu, että johtolauseeseen on lisättävä siitä epähuomiossa pois jäänyt maininta 8 luvun 5 §:n 2 momentin kumoamisesta. Lisäksi johtolauseessa on havaittu pari lakiteknistä virhettä, jotka valio-kunta on korjannut.

Edellä lausutun perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus n:o 3 hyväksyttäisiin muuttamattomana ja

että lakiehdotukset n:ot 1 ja 2 hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun otsikko sekä

lisätään 7 lukuun siitä kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen 9 päivänä marraskuuta 1868 annetulla asetuksella kumotun 1 ja 2 §:n tilalle uusi 1 ja 2 § ja siitä alioikeuksien pöytäkirjain tallekappaleista 27 päivänä tammikuuta 1939 annetulla lailla (29/39) kumotun 3 §:n tilalle uusi 3 § sekä lukuun uusi 4—14 § seuraavasti:

7 luku

Turvaamistoimista

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 §

Jos hakija saattaa todennäköiseksi, että hänellä on vastapuolta vastaan muu kuin 1 tai 2 §:ssä tarkoitettu oikeus, joka voidaan vahvistaa ulosottolain 3 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulla ratkaisulla, ja on olemassa vaara, että vastapuoli tekemällä jotakin, ryhtymällä johonkin tai laiminlyömällä jotakin tai jollakin muulla tavoin estää tai heikentää hakijan oikeuden toteutumista tai olennaisesti vähentää sen arvoa tai merkitystä, tuomioistuim voi:

(1 ja 2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) oikeuttaa hakijan tekemään tai teettämään (*poist.*) jotakin;

(4 ja 5 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

4—11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

12 §

Kanne 10 §:ssä tarkoitettujen kulujen korvaamisesta silloin, kun pääasia ei ole saatettu 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla vireille, sekä 11 §:ssä tarkoitettujen vahingon ja kulujen korvaamisesta on pantava vireille siinä *käräjäoikeudessa*, jolla on toimivalta tutkia 6 §:ssä tarkoitettu kanne, taikka, jos kanne ei ole *käräjäoikeudessa* käsiteltävä, *käräjäoikeudessa* sillä paikkakunnalla, missä vastapuolen on vastattava sellaisessa riita-asiassa tai missä turvaamistoimi on täytäntöön pantu.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

13 ja 14 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

2.

Laki ulosottolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 3 päivänä joulukuuta 1895 annetun ulosottolain 3 luvun 8 §:n 2 momentti, 7 luvun 14, 15 ja 17—21 § sekä 8 luvun 5 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun 14 § osittain muutettuna 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetulla lailla (525/75), 15 § osittain muutettuna 13 päivänä kesäkuuta 1986 annetulla lailla (470/86) sekä 20 ja 21 § 18 päivänä toukokuuta 1973 annetussa laissa (389/73),

muutetaan (poist.) 7 luvun otsikko sekä 1—6, 8—13 ja 16 (poist.) §,

sellaisina kuin niistä ovat 7 luvun otsikko sekä 8, 11 ja 12 § mainitussa 18 päivänä toukokuuta 1973 annetussa laissa, 4 § 23 päivänä syyskuuta 1948 annetussa laissa (684/48), 5 § osittain muutettuna mainitulla 18 päivänä toukokuuta 1973 annetulla lailla, 11 a § 21 päivänä heinäkuuta 1977 annetussa laissa (589/77) ja 13 § muutettuna mainituilla 18 päivänä toukokuuta 1973 ja 21 päivänä heinäkuuta 1977 annetuilla laeilla, sekä

lisätään 3 luvun 2 §:ään uusi 3 ja 4 momentti seuraavasti:

3 luku

Yleisiä säännöksiä tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta

2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

Turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpano

1 ja 2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Sen jälkeen, kun kiinteä omaisuus on tullut takavarikon alaiseksi, siihen ei saa vahvistaa kiinnitystä, ellei sellaisen vakuuden vaatimus perustu sitä ennen tehtyyn hakemukseen tai maksamattomaan kauppahinnan oikeutta koskeviin säännöksiin taikka aikaisempaan nautinta- tai muun oikeuden perustamiseen taikka tuomioistuimen määräykseen. Takavarikon aikana tehty kiinteistön luovutus tai kiinnitetyn velkakirjan pantiksi antaminen taikka kiinnitys, joka on vahvistettu vastoin tätä momenttia, on tehoton, jollei 8 §:n 4 momentista muuta johdu.

4—6 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 §

Antaessaan hakijan vastapuolelle 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun kiellon tai pannessaan täytäntöön kiinteän omaisuuden takavarikon ulosottomiehen on laadittava luettelo kiellon alaiseksi pantavasta omaisuudesta sekä kiellettyä vastapuolta tätä omaisuutta kätkemästä, hävittämästä, luovuttamasta tai menettelemästä muulla tavalla, joka vaarantaa hakijan oikeuden.

(2—5 mom. kuten hallituksen esityksessä)

9 §

Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohdan tai 13 §:n nojalla määrätyn toimitsijan on hoidettava ja säilytettävä huolellisesti hänelle uskottua omaisuutta ja annettava tehtävänsä päätyttyä tili ulosottomiehelle. Silloin kun toimitsijan haltuun ja hoitoon on määrätty omaisuutta, jonka takavarikoimisesta ulosottomiehen tulee ilmoittaa rekisteriviranomaiselle, tulee toimitsijan tehdä vastaava ilmoitus.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

10—12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

13 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Ulosottomiehen on vastapuolen vaatimuksesta peruutettava turvaamistoimen täytäntöönpano myös, jollei hakija osoita, että kanne on pantu vireille oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 6 §:ssä säädettyssä määräajassa, taikka kun näytetään, että turvaamistoimi on muusta sanotussa 6 §:ssä mainitusta syystä peräytynyt tai että kanne on hylätty *tai jätetty tutkimatta*,

taikka jos 11 a §:n 2 momentissa säädetty määräaika on kulunut umpeen.

16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1991

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Björkstrand ja jäsenet Hacklin, Häkämies, Jokinen,

Jäätteenmäki, Linnainmaa, Moilanen, Niinistö, Paloheimo, Ryynänen, Taina, Tykkyläinen, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö.

